

FÜLÖP LÁSZLÓ

## PÉCSÚJFALUSI PÉCHY GÁSPÁR ÉS MÁRTON

NÁDASDY TAMÁS FAMILIÁRISAI

**A**Péchy család azon nemesi családok egyike, melyekről sok információval és konkrét adattal rendelkezünk. Mivel a leszármazottai ma is élnek, sőt, honlapot is vezet az egyik utóduk,<sup>1</sup> feltehetően 1862 előtt jelentős családtörténeti dokumentum felhasználásával tudták Nagy Iván megfelelő kötetét gazdagítani. Nem véletlen, hogy a szerző több mint tizenkettő oldalt tudott a családnak szentelni.<sup>2</sup>

Mindettől függetlenül Nagy Iván a bevezetőjében nagyon óvatosan fogalmaz, és amint a későbbiekben olvashatjuk, nem véletlenül. Idézem e két rövid, lényegét tartalmazó mondatát: „Sáros megye régiebb előkelő adományos családainak egyike. Eredetét biztosan ki nem mutathatjuk.” Természetesen a továbbiakban mindezekre részletesebben kitérünk, hogy milyen bizonytalanságok merülnek föl a család legelsőként lejegyzett őisével, illetve fiaival kapcsolatban. Ugyanakkor célunk az is, hogy két fennmaradt okirat alapján több helyütt pontosítsuk róluk az eddigi ismereteket.

A család első, a genealógiájukban kimutatható őse Péchy László volt. A családi hagyományok szerint Sziget eleste (1566) után, mivel jószágai a törökök kezére kerültek, Szigetvár környékéről menekült Kolozsvárra<sup>3</sup>, ahol polgárjogot nyert. Feleségének csak a keresztnévét ismerjük, Brigitta – ahogy az írásokban fennmaradt: Brigida – asszony. Hét gyermekük volt. A családfát tovább vivő, a címben is szereplő Gáspár és Márton, a lippai csatában elesett György, valamint négy leány: Orsolya, Anna, Márta és Erzsébet. Ez utóbbinak Buday Tamás volt a férje, akiről alább még szólnunk.

A családi honlapon két eredeti okmány rövidített kivonatát is olvashatjuk. Az azokban leírtak megegyeznek, sőt sokkal részletesebbek a nyomtatásban kiadott családtörténetnél. Mindegyikben, de főként majd a később ismertetett családrészben érdemes az olvasóknak az évszámokat megfigyelni és összevetni. Az első okmány egy 1588-as

1 [http://www.pechy-de-pechujfalu.hu/csaladfa/index.php?id=228073&pp\[Péchy\]=0](http://www.pechy-de-pechujfalu.hu/csaladfa/index.php?id=228073&pp[Péchy]=0)

2 NAGY Iván: Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. IX. Pest. 1862. 176–188. old.

3 KÁZMÉR Miklós: Régi magyar családnevek szótára. Budapest. 1993-ban kiadott kötetének a 836. oldalán találunk egy Pechy (László) nevű személyt, akit 1540-ben a Kolozsvárhoz tartozó Kolozsmonostoron vetek jegyzőkönyvbe. Természetesen a két név egyezése lehet véletlen is.

perirat, amely műfajánál fogva biztosan hiteles a családra nézve. Ennek az írója a vő, Erzsébet férje, a már említett Buday Tamás. Feleségével huszonhárom évig élt együtt, és tizenkét gyermekük született. Apósa, László ekkor már meghalt, az ő volt házában élt a népes család. Eredetileg 1000 arany forintra becsülték föl, de Buday szerint most 2200 forintban áll ez a ház neki, azaz sokat költött rá. Más személyekről is kapunk még itt konkrét adatokat: az anyósa, „Brigida” asszony és Márton nevű sógora még ekkor élt. Viszont a feleség, Erzsébet 1577. március 19-én elhunyt.

A másik családi okmány jóval későbbi, az egyik dédunoka, Péchy II. Gáspár György nevű fia, sárosi alispán készítette ezen emlékiratot (Memoriale de familiae Péchy 1643). Ezt pedig azért tekinthetjük hitelesnek, mert a nagybátyja, Pál még életben volt, ahogy írja: „...ki most is Isten kegyelméből él.” Tehát tőle tudhatott, ellenőrizhetett minden családi adatot: neveket, évszámokat, történéseket, azaz közvetlen forrásnak tekinthető. Részletesen leírja dédapja gyermekeinek, unokáinak a nevét, szől röviden azok életéről, sőt a Gáspár és Márton nevű nagybátyjairól részletesen beszámol. Az előzőnek a teljes családját, a felesége szüleit és testvéreit is pontosan megnevezi. De ő is homályosan és bizonytalanul, évszámok és pontos helyek nélkül fogalmaz három kérdésben. Az egyik a dédapján túl mutató családi adatok hiánya. Másik a dunántúli eredet, például: pontosan hol éltek, hol voltak és mikortól az ott hagyott „jószaigai”, amelyeknek a mennyiségére sincs utalás. A harmadik pedig a földbirtokhoz fűződő régi nemességük léte, létjogosultsága.

A család életében döntő fontosságú eseményként könyvelhető el Lippa ostroma 1551-ben. László mindhárom – akkor már felnőtt! – fia részt vett a csatában. György, mint fentebb már említettük, elesett. Gáspár és Márton pedig a vár bevételénél tanúsított vitézségükért 1553-ban I. Ferdinánd királytól több birtokot kaptak, elsősorban Sáros vármegyében. Ezek a következők voltak: Olejnok, Litény, Henig, Pusztahenig, Jakabvágás és végül 1556-ban Újfalu.<sup>4</sup> Ez utóbbi település később a családról felvette a Pécsújfalu nevet, s innen ered a Péchy család pécsújfalusi nemesi előneve. (A jelenlegi L'utinská utcában áll az 1560 után épült reneszánsz kastélyuk.) Állítólag Kis-Küküllő vármegyében is kaptak egy „Jewedich”-nek<sup>5</sup> nevezett birtokot, amelyet később elveszítettek (?). Mindezek után 1555. június 20-án szintén I. Ferdinándtól nemesi címeres levelet nyert a két testvér.

Most érdemes az eddig közölt évszámokat összevetnünk. Ezek szerint László jóval Szigetvár eleste előtt költözhetett Erdélybe, s valószínűleg nem is volt nemesi származású, ha a fiai csak most kaptak nemességet a királytól. Tehát a török kézre került jószaigai is megkérdőjelezhetőek, valószínűleg ezért nem maradt fenn, hogy azok pontosan hol lehettek. Péchy György nagyon precíz, aprólékosan gondos, 1643-as emlékiratában ezért is nem olvashatjuk az általam korábban fölvetett kérdésekre a válaszokat.

Péchy László két fia, Gáspár és Márton Erdélyből elkerülvén, utazásaikon kívül főként Bécsben éltek. Gáspár a császár udvarnoka és orátora volt elsősorban. Ezenkívül a kezdetben még országbíró Nádasdy Tamás hűséges szolgája, akit atyjaként tisztelt. A hozzá írt latin nyelvű leveleiben a későbbi nádort főként az európai diplomáciai, politikai kérdésekben rendszeresen tájékoztatta, egyéb ügyeit gondozta. Művelt, több nyelvet beszélő emberként a császár megbízásából sokszor járt küldöttségben, követségben (Prága, Regensburg, Monaco, Varsó, Frankfurt stb.). Márton viszont – noha rendszeresen megfordult a császári udvarban – határozottan csak Nádasdy egyéni és családi dolgait intézte.

4 KISS Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára II. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988. 330. old.

5 JÖVEDICS. KISS L. i. m. I. 662–663. old. Ma Maros megyéhez tartozik Romániában.

Hogy az országbíró mikor és hol, milyen körülmények között ismerhette meg a két fiútestvért, sajnos, egyetlen levelükből sem derül ki. Az sem, hogy milyen okok miatt bízott meg ennyire bennük olyannyira, hogy a legbizalmasabb országos és családi ügyeiben is bátran számíthatott rájuk. Ugyanis az első fennmaradt leveleik írásakor (1552 és 1553) még nem is kaptak nemességet Ferdinándtól. (Mindez újfent bizonytalanná teszi a korábban már leírt, származásukkal kapcsolatos kérdésemet.)

Szóljunk elsőként a családban később „nagy” jelzővel említett, családalapító **Gáspárról**. Róla lényegesen több adattal rendelkezünk. Ez érthető, hisz ő házas ember volt, hat fiúgyermekéről tudunk, akik közül három, III. Gáspár, Zsigmond és Pál utódai vitték tovább a mai napig élő Péchy családnevet. Talán ezért is ragadt rá a „nagy” megkülönböztető jelző. A következő adatoknál eléggé eltérőek a leírások, állítólag 1523-ban született és 1576. november 20-án halt meg pestisben. Az biztos, hogy Erdélyben látta meg a napvilágot, ezt ő maga többször is említi. Elhalálózása bizonyára a családi birtokközpontban, Pécsújfalun történt, hisz mindig oda vonult vissza, ha szolgálata alatt a megbízatásai engedték. A továbbiakban életéről a genealógiák, a közölt történelmi adatok, valamint a magyarra lefordított, eredetileg latinul íródott levelei<sup>6</sup> alapján szólhatunk. Ez utóbbiakból néhol teljesen magán jellegű, érzelmi momentumokat is felidézünk a másutt tárgyilagos, konkrét adatok mellett, hogy megismerhessük az egyéniségét. Arra sehol sem találunk utalást, hogy hol tanulhatott, és sajátított el több nyelvet is. Az 1550-es évek elején állt Nádasdy szolgálatába. Valószínűleg korábban, mint Márton, mert '53-ban azt írja: „Nagyon örülök, hogy Nagyságod meg van elégedve testvérem szolgálatával.” Amikor Nádasdyt 1554. március 20-án megválasztották nádornak, akkor meghitt hangú levélben köszönti: „Sokat akartam még mondani, de az örömtől nem tudok írni... Mit adjak hát? Becsületes szívemet és szolgálatra mindig kész lelkemet” – írja. Ritkán járhatott haza az udvartól, ezért is számol be gazdájának 1557-ben arról, hogy Isten segítségével sikerült kieszközölnie, hogy két hónapra eltávozzon Újfaluba, ahol kipihenheti magát, s mindent elintézhet. Anyámat is odahozom, írja; sajnos azt nem említi, hogy melyik birtokukról. 1560 szeptemberében éri a „nagy csapás”, meghalt az édesanyja, akit hat éve nem látott. Tehát az előző találkozásuk nem sikerülhetett.

Egy másik levelében a családi pereskedésüket részletezi, amelynek a tárgyalására Márton testvére utazott haza, hogy személyesen védje kettejüket a rájuk eső anyai örökség ügyében. „...kolozsvári rokonaim és egyetlen nővérem engem és testvéreim ki akarnak túrni az anyai örökségből.” Sajnos nem ír később a kolozsvári bírák döntéséről, hogy a per miként végződött. Az összes fennmaradt levelében háromszor kéri atyai pártfogója segítségét. Az egyik esetben (1559) attól tart, hogy elveszíti a Tolcsván lévő birtokát és szőlejét, amely „az én váramhoz tartozik” – mondja. S kéri a nádort, hogy adományozza neki az ott lévő tanyát. Hogy milyen várat említ, nem derül ki. Az viszont biztos, hogy ezt a Tokaj környéki birtokot már maga szerezhette, nem adomány útján került a család tulajdonába. A másik nagy kérése végső elkeseredésében történt. 1560 szeptemberétől kinevezték Gyula vár udvarbírájává, egyesek szerint várkapitányává. Az erődben uralkodó intrikák miatt nagyon rosszul érezte ott magát. Még Nádasdy leveleit sem kaphatta meg, mert „a gyulai sőpredék elsikkasztotta”. Szerencséjére csak pár hónapot kellett túrnie Gyula várában, mert Ferdinánd már decemberben Kerecsényi Lászlót, Szigetvár korábbi kapitányát nevezte ki várkapitánynak.

6 Magyar Családtörténeti Szemle. Péchy Gáspár levelei Nádasdy Tamás országbíró, országos főkapitányhoz, későbbi nádorhoz 1552–1562. (Ford. Pleidel Ambrus) 1936–1938. 1–11. old.

Még ugyanezen év január elején egyik levelének az utolsó mondata a következő: „Hozzon ez új esztendő sok szerencsét Nagyságodnak.” (Jelen írás szerzője még nem olvasott a magyar nyelv történetében ilyen korai keltezésű újévi kívánságot.) Végül a harmadik kérését idézzük, amelyet eléggé körülményesen fogalmazott meg. „...nagyon jól tudja, hogy milyen asszony kell nekem. Azt kérem, vigye keresztül a nekem is nagyon kedves dolgot...” Tehát a körülbelül 38 éves Gáspár 1561-ben nősülésre szánta el magát. (Bár még 1556-ban azt írta, hogy súlyos beteg, és Mattheolus doktor szerint ez már „az öregség betegsége, és sokáig már nem lesz egészséges ember”. Lehetséges azonban, hogy mindez csak tréfa volt a részéről.) Csupán feltételezhetjük, hogy a megfelelő leány keresésében Nádasdy járhatott közre, hisz a császári udvarnok felesége nagyon kiválasztott hölgy lett. Mégpedig nagylucsei Dóczy Miklós és Ártándy Ilona (apja Ártándy Pál, Mátyás király volt komornyikja) leánya, Margit<sup>7</sup>. Házasságukból hat fiú születését jegyezte föl a családi krónika. Miklós és István ifjú korában meghalt. Jánost egy lázadás alkalmával 1593-ban a kisszebeni polgárok megölték. Tehát három fiútestvér vihette már csak tovább a családfát a későbbiekben e három ágon. II. Gáspár, akinek a fia írta a fenn említett emlékiratot; Zsigmond császári főkamárás, aki Kassán élt és hunyt el; valamint Pál, aki még 1643-ban életben volt. Hogy meddig maradt szolgálatban Gáspár a királyi udvarban (illetve Nádasdy Tamásnál), s mikor vonult vissza véglegesen az újfalui birtokára, arról nem maradt fenn feljegyzés.

Ezek után következnek bemutatásunkban László másik fia, Gáspár testvére, a címben megnevezett **Márton**, akinek a magánéletéről jóval kevesebbet tudunk. Egy biztos, hogy a szó akkori jelentését tekintve, a tevékenységével valójában ő volt Nádasdy igazi familiárisa, mint azt később láthatjuk. A legtöbb családtörténeti leírás csupán pár mondatban emlékezik meg róla. Többször járt követségben különböző országokban. Lengyelországban sok éven át híven szolgálta Báthory Istvánt (lengyel király: 1575–1586). Akinél „sok kincseket gyűjtven” élete végén hazajött Újfaluba. Itt mindenét testvére, Gáspárra és családjára hagyva, utód nélkül halt meg. A két testvér még 1558. október 10-én egymás közt jelképesen felosztotta a családi vagyont: Gáspár örökölte az ingatlanokat, Márton az ingó javakat. Ez azonban valóban csak jelképes osztozkodás lehetett, hisz a család és gyermek nélküli Márton minden része halálát követően mindenképp Gáspárra szállt volna.

Erről az említett lengyelországi tartózkodásáról Márton egyetlen egy levelében sem tesz utalást. Ebből arra következtethetünk, hogy csakis Nádasdy Tamás halála (1562) után történhetett, hogy Báthory szolgálatába szegődött. De itt is gondok vannak az évszámokkal. Mit csinálhatott Márton a nádor halála és Báthory lengyel királlyá választása között? Talán mint Erdély főúrát, későbbi fejedelmét szolgálta ebben az évtizedben? Ha Gáspár valóban 1576-hunyt el, akkor testvére még nem térhetett haza Lengyelországból az idézett, összegyűjtött kincseivel. Valószínűleg a családi emlékirat ezen mondatai mégsem lehetnek olyan pontosak, az emberi emlékezet tévedhetett.

Márton Nádasdyhoz írt, magyar nyelvű leveleiből 19 darab maradt fenn az utókorra, ezek 1553 és 1561 között keltezettek. Saját kezű írások, zárlatukon a család ismert címerével ellátott pecsét: a kiterjesztett szárnyú holló a pajzs alján. Legtöbbjük Bécsben kelt, de utazásai során írt más városokból is: Sárvár, Szenc, Pozsony, Kanizsa, Sopron. Tőle tudjuk, hogy Bécsben a nádor egyik házában élt, ahova több alkalommal befogadta a testvérét is. Nem szeretett Pozsonyban tartózkodni, mert mint írja, nemhogy egy szobácskát, de néha még egy kamrácskát sem tud magának szerezni. Ezért keresett egy olcsón eladó házat, amelyet megvételre javasol a főúrnak.

7 Gáspár halála után még egyszer férjhez ment, mégpedig Berthóthy Kristóf Sáros vármegyei alispánhoz.

Márton levelei nagyon pontosak, mindenről precízen beszámol. (A magánéletéről, rokonairól sohasem ír, arról sem, hogy ki intézhette Újfaluban és a többi településen a birtokaik ügyeit.) Ezek, mint majd látni fogjuk, egyszerű, mindennapos témákról szólnak, stílusuk ennek ellenére nagyon választékos, több száz év után olvasva is élvezhetőek. Természetesen sok bennük az archaizmus, az idegen kifejezés (a magyarban ezeknek akkor még nem is volt megfelelője!), valamint a nyelvjárási jelenség. Külön említendő a korabeli magyar helyesírás, amely még ekkor szabályozatlan volt. Mindezek bemutatása és elemzése egy külön tanulmány témája lehetne. A későbbiekben, idézve néhány mondatát az egyes levéltémáknál, minderről meggyőződhetünk.

Mivel is foglalkozott Nádasy és felesége megbízásából Péchy Márton Bécsben, illetve az utazásai során, milyen feladatokat kellett ellátnia a mindennapjaiban? Elsősorban vásárlások lebonyolítása, megrendelések különböző mesterembereknél (gyöngyfüző-nővel, szabókkal és szücsökkel dolgoztak Bécsben, Pozsonyban aranyoztat, Lörembergben<sup>8</sup> metszeti a násfába a drágaköveket, ötvösökkel készítették az ékszereket és ezüst használati holmikat). Nádasy pénzügyeit intézi részint magán személyeknél, de elsősorban a király által felállított kamaránál, amely például pár hónap híján két esztendei fizetéssel tartozik már a főúrnak. Nagyon találó mondattal jellemzi ezt a hivatalt: „... mert mind az két kamara oly éh, mint egy éh farkas és az éh farkas szájából nehéz valamit ki venni...” Borokat rendel, s a királyi udvarba viteti a nádorné, Kanizsai Orsolya küldeményeit (dinnye, barack stb.).

Ha nem is teljes részletességgel, de kissé csoportosítva leírunk ezek közül néhányat, akkor betekinthetünk egy XVI. századi magyar főúri család mindennapjaiba, igényeibe, szokásaiba. Mindezt azért tesszük csupán válogatva, mivel az akkor ismert és használatos szavak közül sokat meg kell magyarázni a mai olvasóknak. Nagy szakértője lehetett a prémeknek (róka mál, nyuszt, nyest suba), de főként a ruhaanyagoknak. Ez utóbbiakból néha nagyobb mennyiséget is vett: négy sing<sup>9</sup> fekete szegfű színű atlac, két vég gyolcs, bársony, tafota, fekete posztó, karasia, stamét fordul elő leveleiben a készen vásárolt paplanok, süvegek mellett. Nemesfémek (arany, ezüst), drágakövek (jácint, zafir), ékszerek javíttatását és nem kis értékű vásárlását is szívesen bízták rá: gyűrűk, függők, násfák, pártaövek, arany boglárok, nagy arany lánc, amely mint írja „tetéses és szép”, sorolhatnánk tovább e remekműveket. A levele alapján tán a legnagyobb megbízatása az volt, amikor a sárvári várban nevelkedő Frangepán (Szlúnyi) Anna és Oláh Császár Miklós 1560. évi soproni esküvőjére készülődött Kanizsai Orsolya<sup>10</sup>. A náluk élő és nevelkedő úgynevezett „udvarlányt” azaz főnemesi szolgáló leányt a kor szokásainak megfelelően nekik illet férjhez adniuk és mindenféle stafíringgal kihazásítva ellátniuk. Ekkor a sárvári várban összegyűjtöttek minden „törni való ezüstöt”, amelyet Márton dolgoztatott föl Bécsben – a sok nászajándék mellett – használati tárgyakkal. Mindennek a súlya egy lat híján 93 gira<sup>11</sup> volt, amely körülbelül 26 kilogramm ezüstöt jelentett. Elképzelhető, hogy mekkora felelősség lehetett a feladattal megbízott familiárison. De ugyanígy akkor is, amikor nagy összegű pénzt, ékszereket, értékes tárgyakat kellett (volna) vinnie, szállíttatnia valamelyik városba a főúrnak. Csupán érzékeltetni szeretnénk az ezzel kapcsolatos félelmeit néhány,

8 Lemberg, ma Lviv/Lvov Ukrajnában.

9 Sing: a rőfnél kisebb hossz mérték, kb. 60-62 cm. Magyar rőfnek is szokták nevezni. Atlac: selyemszövet. Gyolcs: lenvászonfajta. Tafota: könnyű anyagú selyemszövet. Karasia: posztóféle, angolai posztó. Stamét: finomabb szövetfajta.

10 SÓPTEI István: Főúri esküvő Nádasy Tamás udvarában (1560. január 21.) Savaria. A Vas Megyei Múzeumok Értesítője, 1996. 7–23. old.

11 Lat: a font harminckettel része, 1,75 dkg. Gira: mint súlymérték = 16 lat, azaz 28 dkg.

leveleiben olvasható mondatával: „Azért nállam vagyon és nem merem minden emberre biznom, félek is a szerencsétlenségtől.” Másutt: „...mert annyi terhet velem nem viselhetek és az utban való szerencsétlenségtől is félek.”

A továbbiakban csupán felsoroljuk, hogy még milyen egyéb tárgyak beszerzését intézte, amelyek nagyon fontosak voltak akkor a mindennapi életükhöz, és nem kimondottan a nagyúri fényűzés kellékei voltak. Többször említi a ládákat, amelyekben a kor szokása szerint a ruháikat és egyéb más tárgyakat tároltak. Meglepő, hogy egy ízben szekrényt is említ már, amely akkor újdonságnak számított. Mosdók, kupák, palackocskák, kis üvegek, gyertya és gyertyatartók, fűszerszámok, valamint „malosa”, azaz mazsola szerepelnek a vásárolt és tovább küldött holmik között. Érdekes, hogy fegyverekről nem esik szó a levelekben, csupán egy alkalommal írja, hogy sikerült kuracint vennie. Ez az újlatin nyelvekből átvett vándorszó mellvértet jelentett.<sup>12</sup> Külön szólnunk kell az általa többször emlegetett borokról. Ismert, hogy ezekből sokat fogyasztottak, mivel legtöbb helyen, főként a várakban a víz nem volt iható, valamint féltek az egészségtelen víz okozta fertőzésektől. Az egyik a pinel (pinol, piniol, pignol, pinyol), amely délvidéki, főként olasz származású, édes, fekete szőlő és vörösbör neve volt. A másik a ramfol–rámfol (németül: Reinfal; latinul: vinum rabiole), szintén délvidéki borfajta. Az 1545. évi vámtarifa mindkettőt a nálunk forgalomban lévő borok közt említi.<sup>13</sup> A vásárlásairól találóan úgy nyilatkozik, hogy: „csakhamar kárt vall ember, ha jól eszén nem lészen” – mintegy bizonyítva azt, hogy mennyire körültekintően jár el, ha a főúr pénzével bánik. Pedig – mint korábban már olvasható – sokszor tartoztak a nádornak komoly összegekkel. Ilyenkor Márton a saját pénzéből fizette ki a kocsist, vett abrakot a lovaknak, „mert csak csontjuk és bőrük vala”. Kéri is egyik levelében, hogy küldjenek hozzá új kocsit és kocsist, „hogy ne járjak pinzes kocsin” – mert sajnálja rá a fölöslegesen kiadott pénzt.

Péchy Márton utolsó fennmaradt levele 1562. január 23-án kelt Bécsben. Ugyan nem ebben, hanem egy korábbiiban írja még: „de kívánom az ur Istentől, hogy szolgálhassak Nsgodnak és addig meg ne haljak.” Mint ismeretes, nem sokáig szolgált már, mivel a nádor hamarosan, pár hónap múlva ezen év június 2-án elhunyt Egerváron. (Talán ezután történetelt, hogy Márton Báthoryhoz szegődött.)

Péchy Gáspár és Márton Nádasdy Tamáshoz írt leveleinek, életének, családtörténetének bemutatása után szóljunk arról, hogy milyenek ismertük meg a két familiárist nem a leírt történelmi és családi adatok, hanem leveleik tanúsága szerint, tevékenységük alapján. A két fiútestvér nagyon tehetséges, több nyelvet beszélő, tanult ember volt. Mindkettejüket tárgyalóképes, urához alkalmazkodó és hűséges embernek ismerhettük meg. Gáspár feltehetően jó diplomáciai érzékkel rendelkező, agilis egyéniség lehetett, aki ragaszkodott a családjához, az őseihez. Családalapításával hozzájárult a családnév tovább viteléhez. Mártont sokkal szerényebb embertípusként ismertük meg. Ugyanakkor gyakorlatias, jól intézkedő, ám alázatos férfi, aki kevésbé volt családcentrikus. Egyszer sem említette, hogy rokonaival milyen a kapcsolata. Talán nem is volt számára fontos, hogy családot alapítson. Egyező, ugyanakkor eltérő tulajdonságaik ellenére nagyon értékes, megbízható emberei, igazi familiárisai, urukhoz ragaszkodó nemesi kiszolgálói lehettek Magyarország akkori első emberének, Nádasdy Tamásnak.

12 A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára. II. Akadémiai Kiadó. Budapest. 1970. 676. old.

13 GOMBOCZ Zoltán: A bor. II. A bornevek. *Magyar Nyelv*, 2. évf. 194. old. TAKÁTS Sándor: Adatok nyelvünk történetéhez. *Magyar Nyelvtör*, 3. évf. 376. old. és CSEFKÓ Gyula: Olasz jövevényszavainkhoz. *Magyar Nyelvtör*, 73. évf. 22. old.